

Zijllaan 57, Messiaskerk

Adres	Zijllaan 57
Postcode	2241 KC
Kadastraal nummer	B 7444 en B 10151
Naam	Messiaskerk
Beschermd gezicht	Nee
Aantal onderdelen behorend tot het beschermd monument	1
Benoeming onderdelen complex	Kerkgebouw
Oorspronkelijke functie	Religieus
Datering/Bouwjaar	1965

Omvang bescherming

De bescherming betreft het KERKGEBOUW uit 1965.

Het interieur maakt onderdeel uit van de bescherming voor wat betreft de oorspronkelijke indeling en detaillering.

Inleiding

Het kerkgebouw werd in de periode van 1961-1965 ontworpen in opdracht van de de Kerkvoogden der Hervormde Gemeente door ir. J.B. Baron van Asbeck uit Driebergen. De bouw was in 1967 gereed. In de volksmond heeft de bijzonder gevormde kerk de bijnaam het Schip. In de literatuur komt ook de bijnaam 'de ponskaart' voor, vanwege de gevelbehandeling.

Het liturgisch centrum is gewijzigd; er is rond 1990 een driehoekig podium gemaakt en het liturgisch meubilair is vernieuwd.

In 1996 is de lage toegangs- en activiteitenvleugel naar voren (zuidoostzijde) uitgebreid naar tekeningen van G. Lankhorst. Hierbij zijn ook de ramen in de bestaande bouw vernieuwd.

Aanleiding voor de uitbreiding was de fusie met de Gereformeerde kerk aan de Zijllaan 4. Bij de laatste verbouwing is een glas-in-loodraam in de hal verwerkt, dat afkomstig is uit de in 2000 afgebroken kerk aan de Zijllaan 4. Dit raam heeft een voorstelling van de evangelist Johannes en het ontwerp is van de Wassenaarse kunstenaar Roeland Koning uit 1940.

Het orgel is in 1973 in de kerk geplaatst.

Over de architect

J.B. Baron van Asbeck (1911-2010) richtte in 1945 het Architectenbureau Van Asbeck op, gevestigd te Driebergen. De eerste jaren werden vooral gedictieerd door de verwoestingen van de Tweede Wereldoorlog. Vooral Hervormde Gemeenten benaderden het bureau met de vraag om hun

verwoeste kerkgebouwen te restaureren. Andere restauratieprojecten volgden, zoals het Huis Sparrendaal, eveneens in Driebergen (1957-1964), het Sociëteitsgebouw te Tiel, kasteel Eerde te Ommen, Slot Zuylen te Maarssen, Slot Zeist (1960-1968) en Paleis het Loo te Apeldoorn (1970-1984). Aanvankelijk was deze laatste opdracht verleend aan compagnon C.W. Royaards. Die kwam echter in 1970 bij een auto-ongeluk om het leven, waarna Baron Van Asbeck de restauratie op zich nam.

Hoewel het bureau zich specialiseerde in het herstel van historische gebouwen, ontwierp het ook nieuwbouw, zoals de Hervormde Paaskerk te Amstelveel (1963) en de Messiaskerk te Wassenaar, beide geïnspireerd door de beroemde kapel Chapelle Notre Dame du Haut te Ronchamps van de Frans-Zwitserse architect Le Corbusier. De verstilde ruimten vormen hoogtepunten in het oeuvre van Van Asbeck.

In 1982 kreeg Baron van Asbeck het verzoek van H.K.H. Prinses Christina een ontwerp te maken voor het landhuis Eikenhorst op landgoed 'De Horsten' te Wassenaar.

Van Asbeck droeg de leiding van het bureau in 1990 over aan F. de Koning en B. van Cappelle en trok zich in 1999 geheel terug.

Over Deijlroord

Het gebied was oorspronkelijk tot aan 1920 geheel in gebruik voor agrarische doeleinden. Het stedenbouwkundige plan is grotendeels gebaseerd op de oorspronkelijke (water)wegenstructuur in combinatie met de plannen van Mutters en Dudok. Het uiteindelijke ontwerp is uitgewerkt door bureau Froger.

In 1923 is door J. Mutters een stedenbouwkundig plan gemaakt voor de ontwikkeling van het gebied, dat in 1926 werd aangenomen maar grotendeels niet werd uitgevoerd. Zijn plan bevatte het tracé van de trambaan van Den Haag naar Leiden en de Lus, de keerlus voor de tram. De trambaan is ten oosten van de Middelweg aangelegd. In 1937 ontwierp W.M. Dudok een aangepaste versie van het plan van Mutters. In dit plan veranderde het bestaande tracé van de Middelweg: de Middelweg werd rechtdoor getrokken tot aan de Clematislaan en de hoofdroute werd gevormd door de Deijlweg, die het tracé van de trambaan volgde. Hierdoor werd de Middelweg van hoofdroute nevenroute.

De stedenbouwkundige aanleg van Deijlroord kwam grotendeels vóór de Tweede Wereldoorlog tot stand. De bebouwing is grotendeels tot stand gekomen in de periode van 1923 tot en met de Wederopbouw.

In Deijlroord staat behalve deze Hervormde kerk nog een katholieke kerk, de St.-Jozefkerk uit 1962 (Van Cranenburchlaan 31). Daarnaast is er een wijkcentrum van de Nederduits Hervormde Gemeente uit 1951 (Hofcampweg 3).

Stedenbouwkundige aspecten

Het kerkgebouw ligt vrijstaand op een langgerekt perceel tussen de Zijllaan en de Zijlwating. Het gebouw is in positie naar achter op het perceel geschoven, waarbij de hoge kerkzaal aan de zijde van de wating ligt. Dit bouwdeel ligt in een gazon. Ervoor ligt een bestrate parkeerplaats. De klokkenstoel ligt op de hoek Havenkanaal-Zijlwating en is goed zichtbaar vanaf omringende wegen, zoals Havenkade.

Architectonische beschrijving¹

Het kerkgebouw bestaat uit twee in elkaar geschoven trapeziumvormige bouwdelen, bestaande uit een hoog volume met daarin de kerkzaal en een volume van een bouwlaag met daarin toegangs-, ontmoetings-, facilitaire ruimten. Het lage volume is bij de uitbreiding slechts verlengd, waarbij typerende elementen, zoals de wijze waarop de entree in de kopse gevel gepositioneerd is, behouden zijn en waardoor de karakteristieke vorm is behouden. De hoogte van het hoofdvolume varieert, waardoor een bijzondere vorm is ontstaan, waarbij de klokkentoren het hoogste punt is.

---

¹ Deze beschrijving is geen uitputtende beschrijving maar een beknopte schets van de belangrijkste aspecten ten aanzien van hoofdvorm, materialen en detaillering.

Het hoge volume heeft drie afgeronde hoeken en een rechte hoek ter plaatse van de klokkentoren. De klokkentoren was bedoeld voor twee klokken, maar huist al sinds de bouw één grote luiklok. De gevels van het hoofdvolume zijn opgetrokken in beton en porussteen en vervolgens witgeschilderd en het dak is gedekt met koper. De vensters zijn rechthoekig en verschillen sterk in maat en richting (staand en liggend), waardoor een abstract vormenspel is ontstaan en alle gevels verschillend zijn. Binnen zet dit zich door, doordat de glas-in-betonnen ramen voorzien zijn van gekleurd glas-in-lood in een geometrisch patroon van overwegend blauw, paars en rood. Het grote raam onder de klokkenstoel, ter plaatse van het (oorspronkelijke) liturgische centrum vormt daarop een uitzondering. Hier is een brandend braambos afgebeeld; een ontwerp van Meine Jansen.

Het lage volume van een bouwlaag met plat dak is in baksteen opgetrokken in stand verband en heeft een stalen kolommenconstructie. Aan de binnenzijde is de baksteen geschilderd.

Interieur

De wanden zijn gepleisterd en witgeschilderd. De neggen van de vensters zijn schuin, waardoor het effect van nissen is ontstaan. Ter plaatse van het liturgisch centrum is een spaarveld in de muur in de vorm van een kruis aangebracht. De vloer is betegeld met oorspronkelijke grindtegels. De banken zijn anders gepositioneerd, maar stammen uit de bouwtijd. De deuren naar de kerkzaal zijn dubbele houten deuren met zijlichten. Het plafond is oorspronkelijk.

Waardstelling

Het kerkgebouw is vanwege de cultuurhistorische -, architectuurhistorische- en ensemblewaarde van algemeen belang voor de gemeente Wassenaar

- als onderdeel van, als uitdrukking van en als herinnering aan de ontwikkelingsgeschiedenis van Wassenaar en de geschiedenis van de wijk Deijlroord in het bijzonder;
- als een van de gebouwen van de woonwijk Deijlroord met een sociaal-culturele functie en -waarde;
- vanwege de plaats die het gebouw inneemt in het oeuvre van architect Van Asbeck;
- vanwege de vormrelatie met een van de sleutelwerken van de wereldberoemde architect Le Corbusier;
- als vrijwel gaaf bewaard voorbeeld van een kerk uit de Wederopbouwtijd;
- vanwege de gaaf bewaarde hoofdvorm en het gaaf bewaarde interieur en de eigentijdse, typerende materialen en detaillering van de kerkzaal;
- vanwege de beeldbepalende ligging in Deijlroord op de kruising van de Zijlwating en het Havenkanaal;
- vanwege de landmarkfunctie van de toren, gezien over de as van het Havenkanaal en het bijzondere silhouet.

Bijlagen

Foto's situatie 2012; afbeelding Google Earth; kadastrale kaart.

Literatuur/bronnen

Gemeentearchief/bouwdossiers; bezoek ter plaatse 1 juni 2012; www.bonas.nl;

Asbeck, J.B. van, 'Restauratie huis Sparrendaal', Bulletin KNOB, 17(1964), 123-140; Asbeck, J.B. van, 'Van middeleeuws jachtslot tot hedendaags museum', Bouw, jrg 39, 26(1984), 41-44; www.vanasbeck.com/o2_geschiedenis.aspx;
Kroon, E, 'Baron van Asbeck, Twee kerken geïnspireerd door Le Corbursier', TU Delft, 2010;
'Moderne bouwkunst in Wassenaar 1900-1965', 2007, uitgave Comité Open Monumentendag Wassenaar;

Disclaimer

Deze redengevende omschrijving is door een onafhankelijke adviseur in architectuurhistorie, mevr. drs. M.J.C. Laméris van TasT, projecten voor tastbaar erfgoed, opgesteld. Aan deze omschrijving kunnen geen rechten worden ontleend. Het al dan niet opvolgen van de adviezen/toepassen van de omschrijving en op welke wijze valt geheel onder verantwoordelijkheid van de opdrachtgever c.q. degene die de adviezen opvolgt/de omschrijving gebruikt. Eventuele directe of indirecte gevolgen zijn op geen enkele wijze toerekenbaar aan de adviseur en/of TasT.